คำลักษณนามในภาษาลาว

วิราพร หงษ์เวียงจันทร์

รับบทความ 27 มกราคม 2561 แก้ไขบทความ 22 มีนาคม 2562 ตอบรับ 22 มีนาคม 2562 ออนไลน์ 16 พฤษภาคม 2562

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์อรรถลักษณ์คำลักษณนามในภาษาลาว แล้วจำแนกประเภทคำนามที่ปรากฏร่วมกับคำลักษณนาม โดยการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาชาวลาวแขวงนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวน 3 คน

ผลการศึกษาพบคำลักษณนามภาษาลาวจำนวน 81 คำ คำดังกล่าวปรากฏร่วมกับคำนามที่ผู้เขียนรวบรวมจำนวน 344 คำ จากการวิเคราะห์สามารถจัดประเภทคำนามที่ปรากฏร่วมกับคำลักษณนามได้ 8 หมวด ได้แก่ พืช ธรรมชาติ สัตว์ ที่อยู่อาศัยและสถานที่ อุปกรณ์ เครื่องแต่งกายและเครื่องประดับ มนุษย์ และอมนุษย์ นอกจากนี้ยังพบว่าคำลักษณนามดังกล่าวสามารถทำให้เห็นมุมมองของคนลาวที่มีต่อการเลือกใช้คำลักษณนาม 3 ประการ คือ 1) คำลักษณนามในภาษาลาวบางคำสามารถปรากฏร่วมกับคำนามได้หลายหมวด 2) คำลักษณนามในภาษาลาวบางคำเป็นคำลักษณนามซ้ำคำนาม และ 3) คำลักษณนามในภาษาลาวแตกต่างกับคำลักษณนามในภาษาไทย

คำสำคัญ คำลักษณนาม ภาษาลาว

Classifiers in Lao language

Wiraphorn Hongwiangchan

Received 27 January 2018; revised 22 March 2019; accepted 22 March 2019; online 16 May 2019

Abstract

This paper analyzes the semantic components of classifiers in Lao in order to classify the nouns used with those classifiers. The data has been selected from interviews with three Laotian informants, all natives and residents of Vientiane Prefecture, Lao People's Democratic Republic.

The results show that there are eighty-one classifiers coexisting with three hundred and forty-four nouns compiled by the author. From the analysis, the nouns coexisting with the classifiers are classified into eight groups: plants, nature, animals, habitats and places, wares, attire and accessories, human, and non-human. Furthermore, these classifiers can indicate the following three aspects affecting Laotians in their use of classifiers: (1) some classifiers in Vientiane Lao are used with many kinds of noun; (2) some classifiers can be the same as the nouns with which they are used, and (3) some nouns have different classifiers in Lao and Thai.

Keywords: classifier, Lao

บทนำ

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและประเทศไทยเป็นประเทศที่ตั้งอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือเอเชียอาคเนย์ที่ถือว่าเป็นดินแดนที่มีความหลากหลายด้านภาษาและชาติพันธุ์ ภาษาลาวและภาษาไทยจัดเป็นภาษาในตระกูลเดียวกันคือภาษาตระกูลไท (Tai) ภาษาลาวเป็นภาษาประจำชาติของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) เป็นภาษาที่มีภาษาพูดและภาษาเขียนเป็นของตนเอง นอกจากนี้ยังเป็นภาษาที่คนไทยคุ้นเคยเป็นอย่างดี เนื่องจากมีคำศัพท์และสำเนียงใกล้เคียงกับภาษาไทยถิ่นอีสานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

ถ้อยคำในภาษาลาวที่ใช้ติดต่อสื่อสารกันในชีวิตประจำวันนั้นสามารถจำแนกได้หลายชนิด คำชนิดหนึ่งที่มีลักษณะโดดเด่นและถือเป็นลักษณะร่วมของภาษาลาวและภาษาไทยคือคำลักษณนาม ดังที่สุริยา รัตนกุล (2537) ได้กล่าวไว้ว่า “ลักษณะพิเศษร่วมจำเพาะทางไวยากรณ์อย่างหนึ่งของภาษาในเอเชียอาคเนย์ไม่ว่าจะเป็นภาษาตระกูลใดก็ตามก็คือ การใช้คำลักษณนาม (Numeral Classifiers) ควบคู่ไปกับคำบอกจำนวนนับ” นอกจากนี้วริษา โอสถานนท์ (2559, น. 114) ยังได้กล่าวถึงคำลักษณนามไว้ว่า “ลักษณนามเป็นหลักไวยากรณ์ประเภทหนึ่งซึ่งถือว่าเป็นเอกลักษณ์ของภาษาในแถบเอเชียอาคเนย์ สำหรับภาษาลาวตำแหน่งของคำลักษณนามเหมือนกับภาษาไทย คือ ตามหลังคำนามและจำนวนนับตามลำดับ”

เมื่อกล่าวถึงคำลักษณนามคนทั่วไปอาจเข้าใจว่าเป็นคำที่ใช้ประกอบคำนามเพื่อบอกลักษณะของคำนามนั้นให้ชัดเจนและใช้บอกจำนวนนับ เช่น ปากกา 1 ด้าม สมุด 1 เล่ม ไข่ 1 ฟอง ต้นไม้ 1 ต้น เป็นต้น อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาแล้วจะเห็นลักษณะที่น่าสนใจอีกประการหนึ่ง คือ คำลักษณนามในภาษาไทยบางคำสามารถใช้ประกอบคำนามได้มากกว่า 1 คำ เช่น ลูก สามารถใช้ประกอบคำนามหมวดผลไม้และของใช้ เช่น ส้ม 1 ลูก ฟุตบอล 1 ลูก บาตร 1 ลูก/ใบ การใช้ลักษณนามรูปแบบดังกล่าวก็ปรากฏในภาษาลาวด้วย เช่น **ໜ່ວຍ** (หน่วย) สามารถใช้ประกอบคำนามได้หลายคำทั้งหมวดอุปกรณ์เครื่องครัว

ผลไม้ เครื่องประดับ และของใช้ในบ้าน เช่น **ຂຽງ 1 ໜ່ວຍ** (เขียง 1 อัน/เขียง) **ໝາກພ້າວ 1 ໜ່ວຍ** (มะพร้าว 1 ลูก) **ນາລິກາ 1 ໜ່ວຍ** (นาฬิกา 1 เรือน) **ພານ 1 ໜ່ວຍ** (พาน 1 พาน/ใบ/ลูก) เป็นต้น

ที่ผ่านมามีผู้สนใจศึกษาคำลักษณนามในภาษาตระกูลไทไว้หลายเรื่อง เช่น สมทรง บุรุษพัฒน์และ Zhou Guoyan (2552) ได้ศึกษาเปรียบเทียบคำลักษณนามในภาษาตระกูลไท-กะได เพื่อเปรียบเทียบคำลักษณนามจำนวนนับในภาษาไท-กะไดจำนวน 10 ภาษา และศึกษาอิทธิพลของภาษาจีนที่มีต่อการใช้คำลักษณนาม ผลการศึกษาพบว่าการสัมผัสภาษาเป็นปัจจัยสำคัญในการใช้คำลักษณนาม ทุกภาษายืมคำลักษณนามมาจากภาษาจีนโบราณ นอกจากนี้ยังพบการใช้คำลักษณนามที่น่าสนใจระหว่างภาษาลาวกับภาษาไทยคือการใช้คำลักษณนาม “อัน” ในภาษาลาวและภาษาไทยจะใช้กับสิ่งของที่มีขนาดเล็ก แต่ในภาษาจ้วงใช้กับสิ่งของทุกขนาด เหรียญทอง ชำนาญรบ (2540, น. 119) ได้ศึกษาคำลักษณนามภาษาอีสานเพื่อรวบรวมคำลักษณนามภาษาอีสานที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ศึกษาตำแหน่งคำลักษณนาม และเกณฑ์การจำแนกประเภทสิ่งต่าง ๆ ตามลักษณะการใช้คำลักษณนาม ผลการศึกษาพบว่าคำลักษณนามภาษาอีสานคำเดียวอาจจะนำไปใช้กับคำนามได้หลายคำ เช่น “หน่วย” ใช้กับ แตงโม หมอน หม้อนึ่ง ไห ลูกตา หรือลักษณนามคำว่า “อัน” สามารถใช้กับสิ่งของทั่วไป เช่น ดินสอ ยางลบ เข็ม กะทอ กล่าวคือ หากคำใดโดยเฉพาะคำที่เป็นสิ่งของ หาคำใดมาเป็นคำลักษณนามกำกับไม่ได้ ก็ให้ใช้คำว่า “อัน” ไว้ก่อน ส่วนเรณู ไชยขันธ์ (2541, น. 125) ได้ศึกษาคำลักษณนามในภาษาไทยถิ่นใต้จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อศึกษาประเภทและตำแหน่งของคำลักษณนามในภาษาไทยถิ่นใต้จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่าภาษาไทยถิ่นใต้จังหวัดนครศรีธรรมราชใช้คำลักษณนามซ้ำคำลักษณนามเพื่อให้ความหมายที่พูดชัดเจนมากยิ่งขึ้น เช่น ลูกเดือกคนชาย<u>หนวยหนวย</u>ถ้าว (ลูกกระเดือกของผู้ชายมีขนาดใหญ่) นอกจากนี้ สิริสุดา ทองเฉลิม (Sirisuda Thongchalerm, 2008) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการใช้คำลักษณนามของคนสามระดับอายุในภาษาไทยอีสานสำเนียงอุบลราชธานี

เพื่อศึกษาการแปรการใช้คำลักษณนามสามช่วงอายุคนในภาษาไทยถิ่นอุบลราชธานี พบว่ามีการใช้คำลักษณนาม 88 คำ การใช้คำลักษณนามสามารถสะท้อนโลกทัศน์ของผู้พูดที่มีต่อวัตถุ การแปรการใช้ภาษาในท้องถิ่นหนึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยภายในเช่นตัวผู้พูดภาษาเอง และปัจจัยภายนอกเช่นอิทธิพลของภาษาที่พูดบริเวณใกล้เคียง ส่วนนิรมล อวยพร (2545, น.82) ได้ศึกษาคำลักษณนามในภาษาไทยถิ่นโคราชที่พูดในตำบลโป่งแดง อำเภอขามทะเลสอ จังหวัดนครราชสีมาเพื่อรวบรวมคำลักษณนามและนำคำลักษณนามเหล่านั้นมาวิเคราะห์อรรถลักษณ์เพื่อจำแนกประเภทคำนามที่ปรากฏร่วมกับคำลักษณนามดังกล่าว พบประเด็นที่น่าสนใจคือผู้บอกภาษาใช้คำลักษณนาม “อัน” กับคำนามเกือบทุกคำ โดยผู้บอกภาษาให้เหตุผลว่าหากนึกไม่ออกก็จะใช้ “อัน” แทน ซึ่งแสดงให้เห็นแนวโน้มว่าคำลักษณนามอาจลดจำนวนลงเพราะใช้คำลักษณนาม “อัน” กับคำนามหลายคำ

เอนฟิลด์ (Enfield, 2004) ได้เขียนบทความเรื่อง “Nominal classification in Lao: A sketch” แล้วเสนอว่ารูปแบบของการจำแนกหน่วยนาม (nominal classification) ในภาษาลาวประกอบด้วยลักษณนามจำนวนนับ (numeral classifiers) ลักษณนามวิเศษณ์ (modifier classifiers) คำบอกหมวด (class terms) และคำเรียกญาติ (kin prefixes) ระบบลักษณนามจำนวนนับเป็นระบบต้นแบบที่มีลักษณนามจำนวนมากซึ่งมีการจำแนกหน่วยย่อยทางความหมายและมีการใช้โครงสร้างซ้ำอยู่ทั่วไปทำให้ลักษณนามจำนวนนับเป็นหมวดคำเปิด

จากข้อมูลข้างต้นจึงทำให้ผู้เขียนสนใจศึกษาคำลักษณนามภาษาลาวในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเนื่องจากยังไม่มีผู้ศึกษาคำลักษณนามในภาษาถิ่นนี้มาก่อน เพื่อวิเคราะห์อรรถลักษณ์คำลักษณนามในภาษาลาว แล้วจำแนกประเภทคำนามที่ปรากฏร่วมกับคำลักษณนาม โดยเก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษาที่มีภูมิลำเนาอยู่ที่แขวงนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

วิธีการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “คำลักษณนามในภาษาลาว” นี้ ผู้เขียนรวบรวมข้อมูลและจดบันทึกเป็นสัทอักษรพร้อมกับบันทึกเสียงผู้บอกภาษาด้วยเครื่องบันทึกเสียง โดยสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาเพศหญิงจำนวน 3 คน อายุ 50 ปีขึ้นไป และเป็นผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ที่แขวงนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว หรืออาศัยอยู่ในแขวงนครหลวงเวียงจันทน์มากกว่า 20 ปีขึ้นไป เพื่อให้ได้คำศัพท์ภาษาลาวดั้งเดิม ในการสัมภาษณ์ผู้เขียนจะใช้รายการคำนามจำนวน 344 คำ โดยใช้อุปกรณ์ที่เป็นของจริง รูปภาพ และการแสดงท่าทางประกอบเพื่อซักถามให้ผู้บอกภาษาบอกคำลักษณนามที่ใช้ร่วมกับคำนามคำนั้น สำหรับประโยคที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ผู้เขียนจะใช้ประโยคที่ประกอบด้วยคำนาม + คำบอกจำนวน + คำลักษณนาม โดยผู้เขียนจะเว้นตำแหน่งหลังคำบอกจำนวนไว้ เพื่อให้ผู้บอกภาษาบอกคำลักษณนามของคำนามนั้น ๆ ดังตัวอย่าง

ผู้เขียน : + 1 + ...

ผู้บอกภาษา : ນົກ + 1 + ໂຕ (นก 1 ตัว)

จากการสัมภาษณ์ทำให้ได้คำลักษณนามทั้งสิ้น 81 คำ

ความรู้เกี่ยวกับคำลักษณนามและการวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมาย

นววรรณ พันธุเมธา (2551) ได้กล่าวถึงคำแยกประเภทคำลักษณนามในภาษาไทยว่าคำแยกประเภทใช้ขยายได้ทั้งคำนามและคำกริยา แต่คำแยกประเภทต่างกับคำขยายนามและกริยาคำอื่น ๆ คือคำแยกประเภทไม่ใช้ขยายคำนามหรือคำกริยาตามลำพัง จะต้องมีคำขยายอื่น ๆ ปรากฏร่วมด้วย เช่น ขนมชิ้นนี้เป็นของคุณแม่ ขนม 3 ชิ้นนั้นเป็นของคุณแม่ คำแยกประเภทที่ใช้ขยายคำนามเป็นคำที่จำแนกคำนามสามัญออกเป็นกลุ่มเป็นพวก เช่น คน สัตว์ สิ่งไม่มีชีวิต อมนุษย์ เป็นต้น

นววรรณ พันธุเมธาจำแนกคำแยกประเภทที่ใช้กับสิ่งไม่มีชีวิตออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้

1. คำแยกประเภทที่ใช้กับสิ่งที่อยู่ลำพัง

1.1 จำแนกตามรูปร่างลักษณะของสิ่งนั้น เช่น

ใบ เป็นคำแยกประเภทสำหรับสิ่งที่มีลักษณะแบนบางและภาชนะต่าง ๆ เช่น จาน ถาด ใบไม้

ดวง เป็นคำแยกประเภทสำหรับสิ่งของที่มีลักษณะกลม เช่น ดวงจันทร์ ดวงอาทิตย์ รอยเปื้อน

คำแยกประเภทบางคำก็เป็นอวัยวะ นำมาใช้แยกประเภทสิ่งที่มีลักษณะเทียบได้กับอวัยวะนั้น ๆ เช่น

ตัว ใช้กับสิ่งที่มีแขนหรือขา เช่น เสื้อ กางเกง เก้าอี้ โต๊ะ

หัว ใช้กับสิ่งที่มีรูปร่างกลมเหมือนหัว เช่น เผือก มัน

บางทีสิ่งที่คล้ายกันอาจใช้คำแยกประเภทต่างกันและใช้เกณฑ์ในการจำแนกคนละอย่าง เช่น กางเกง เสื้อ ผ้าซิ่น เป็นเครื่องนุ่งห่ม แต่คำว่า กางเกงและเสื้อใช้คำลักษณนามว่า ตัว ในขณะที่ผ้าซิ่น ใช้คำลักษณนามว่า ผืน เพราะเป็นสิ่งที่ทอใช้พันรอบตัวได้

1.2 จำแนกตามชนิด ได้แก่ อย่าง ชนิด ประเภท ประการ ข้อ แต่คำแยกประเภทบางคำก็ใช้เฉพาะกับสิ่ง ๆ เดียว เช่น ขิง 1 แง่ง ขลุ่ย 1 เลา ในกรณีที่ไม่มีคำแยกประเภทที่จะใช้กับคำนามคำใดได้เหมาะสม ก็นำคำนามนั้นมาใช้เป็นคำแยกประเภท คำแยกประเภทที่ซ้ำกับคำนามจะใช้เฉพาะคำนามคำเดียวเท่านั้น เช่น สะพาน 1 สะพาน ครอบครัว 1 ครอบครัว

1.3 จำแนกตามมาตราวัด เช่น ความรัก 3 ประเภท แต่สิ่งที่เป็นนามธรรมบางอย่างที่วัดได้ และใช้คำแยกประเภทมาตราวัด เช่น เวลาใช้คำแยกประเภทได้แก่ นาที ชั่วโมง วัน เดือน อายุใช้คำแยกประเภท เช่น ขวบ รอบ ราคาใช้คำแยกประเภท เช่น บาท เหรียญ อัฐ

2. คำที่ใช้กับสิ่งที่อยู่รวมกันแบ่งออกได้ดังนี้

2.1 จำแนกตามลักษณะของสิ่งที่อยู่รวมกันนั้น เช่น เครือ รวง หวี

2.2 จำแนกตามมาตราวัด อาจเป็นมาตราที่กำหนดขึ้นเป็นมาตรฐานหรือใช้ตามสิ่งที่บรรจุ เช่น น้ำ 2 แก้ว น้ำ 2 ขวด

2.3 จำแนกตามชนิด เช่น โขลง ใช้เรียกช้างที่อยู่รวมกัน ฝูง ใช้เรียกวัวที่อยู่รวมกัน

นอกจากนี้นววรรณ พันธุเมธายังให้ความเห็นว่าคำแยกประเภทเป็นเครื่องสะท้อนให้เห็นว่าคนไทยใช้อะไรเป็นเกณฑ์ในการรวมบางอย่างเข้าด้วยกันหรือแยกสิ่งต่าง ๆ ออกจากกัน

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่าคำแยกประเภทหรือคำลักษณนามเป็นคำชนิดหนึ่งที่สำคัญในภาษาไทยและภาษาลาว อีกทั้งยังมีลักษณะที่น่าสนใจศึกษาหลายประการ ดังนั้นผู้เขียนจึงสนใจศึกษาคำลักษณนามภาษาลาวโดยใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมาย (componential analysis) ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่ใช้วิเคราะห์คำเพื่อจำแนกคำออกจากคำอื่น ๆ ในกลุ่มคำเดียวกัน โดยการนำคำในกลุ่มมาแจกแจงความหมายย่อยหรือที่เรียกว่าอรรถลักษณ์ (semantic feature) หรือองค์ประกอบทางความหมาย (semantic component) ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ทางความหมายของคำในกลุ่มคำ

ยูจีน ไนด้า (Nida, 1975, p. 32) ได้อธิบายไว้ว่าคำแต่ละคำสามารถจำแนกออกเป็นหลายอรรถลักษณ์ หลักของแนวคิดนี้คือจะต้องระบุลักษณะที่ “จำเป็นและเพียงพอ” (necessary and sufficient feature) ซึ่งแยกความหมายของคำหนึ่งออกจากอีกคำหนึ่งในแวดวงความหมายคำศัพท์เดียวกันและจะต้องรู้ว่าคำที่นำมาวิเคราะห์สัมพันธ์กับคำอื่นหรือไม่ อย่างไร เพื่อทำให้เข้าใจความหมายของคำนั้น ๆ มากขึ้น อีกทั้งคำแต่ละคำจะต้องมีความหมายเหมือนหรือต่างกันอย่างเป็นระบบ

เพียรศิริ วงศ์วิภานนท์ (2525, น. 319–323) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการวิเคราะห์องค์ประกอบไว้ว่า ต้องเริ่มจากการวิเคราะห์ความหมายของคำ แล้วจึงกำหนดมิติแห่งความแตกต่าง (dimension of contrast) โดยพิจารณาว่าคำที่

นำมาวิเคราะห์มีความแตกต่างกันในแง่ใดบ้าง หลังจากนั้นจึงกำหนดอรรถลักษณ์ (semantic feature) ในแต่ละมิติแห่งความแตกต่าง โดยอรรถลักษณ์จะอยู่ในรูปแบบทวิลักษณ์ (binary) คือมีความหมายหนึ่งเป็น + อีกความหมายหนึ่งมีค่าเป็น – และมีอรรถลักษณ์อื่น คืออรรถลักษณ์ที่ให้ความหมายเฉพาะเจาะจงลงไปว่าเป็นองค์ประกอบแบบบรรยาย (descriptive feature) ซึ่งมีค่าเป็นบวกเสมอ แล้วจึงแสดงความหมายในรูปองค์ประกอบ เช่น คำว่าเด็กชายและเด็กหญิงเป็นคำในแวดวงศัพท์เรียกญาติเหมือนกัน เมื่อพิจารณาความหมายของคำทั้งสองจะพบอรรถลักษณ์ที่ประกอบกันขึ้นเป็นความหมายของคำว่าเด็กชายและเด็กหญิงดังต่อไปนี้

เด็กชาย	**เด็กหญิง**
+ มีชีวิต	+ มีชีวิต
+ มนุษย์	+ มนุษย์
– โตแล้ว	– โตแล้ว
+ ชาย	– ชาย

จะเห็นได้ว่าอรรถลักษณ์ที่ทำให้คำว่าเด็กชายและเด็กหญิงมีความแตกต่างกันคืออรรถลักษณ์ [เพศชาย] และ [เพศหญิง] และจากแนวคิดข้างต้นที่มักกำหนดอรรถลักษณ์ให้เป็นแบบทวิลักษณ์ (binary) จึงสามารถใช้อรรถลักษณ์ [+ชาย] แทนความหมายของความเป็นผู้ชาย และใช้ [–ชาย] แทนความหมายของความไม่ใช่เพศชายซึ่งเทียบได้กับเพศหญิงนั่นเอง

บาร์ซและดิลเลอร์ (Bartz & Diller, 1985) ซึ่งศึกษาคำลักษณนามในภาษาแถบเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในแง่โครงสร้างไวยากรณ์ได้กล่าวว่าภาษาของผู้คนในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะใช้คำลักษณนามอยู่ทั่วไป โดยมีภาษาไทยที่สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นภาษาดั้งเดิมที่มีการใช้คำลักษณนามและได้พัฒนาไปยังภาษาอื่น ๆ เช่น ภาษาเวียดนาม ภาษาลาว ภาษาพม่า ภาษามาเลเซีย

มาตรฐาน และภาษาเขมร นอกจากนี้บาร์ซและดิลเลอร์ยังได้กล่าวถึงโครงสร้างทางไวยากรณ์ของคำลักษณนามในภาษาแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไว้ดังนี้

โครงสร้าง	ตระกูลภาษา			
	จีน-ทิเบต	ออสโตรนีเซียน	ออสโตรเอเชียติก	ไต
NUM + CLF + N คำบอกจำนวน + คำลักษณนาม + คำนาม	จีน	มาเลย์ จาม	บรู กะตู เซดัง	จ้วง นุง ไตขาว ไตดำ
N+NUM+CLF คำนาม + คำบอกจำนวน + คำลักษณนาม	พม่า โลโล ละหู่ ลีซอ	ชวา	มอญ ขมุ เขมร	ไทย ลาว ชาน ไต-อาหม

ตารางที่ 1 การจัดกลุ่มภาษาตามโครงสร้างไวยากรณ์ของคำลักษณนามโดยบาร์ซและดิลเลอร์

จากตารางจะเห็นได้ว่าภาษาไทยและภาษาลาวเป็นภาษาตระกูลไตที่มีโครงสร้างไวยากรณ์ของคำลักษณนามที่เหมือนกัน คือ คำนาม + คำบอกจำนวน + คำลักษณนาม เช่น แมวสองตัว สมุดสามเล่ม เป็นต้น

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับคำลักษณนามและการวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายทำให้เห็นว่าคำลักษณนามเป็นลักษณะเด่นของภาษาในแถบเอเชียอาคเนย์ คำลักษณนามบางคำสามารถประกอบกับคำนามได้หลายคำ จึงเป็นที่น่าสนใจว่าผู้บอกภาษามีวิธีการจำแนกหรือมีวิธีการใช้คำลักษณนามอย่างไร การวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายเป็นวิธีการที่จะนำมาใช้วิเคราะห์คำลักษณนามในภาษาลาวได้เพราะจะทำให้เห็นวิธีการจำแนกคำลักษณนามของ

ชาวลาว และเห็นวิธีการใช้คำลักษณนามของชาวลาว อันจะทำให้เข้าใจโลกทัศน์ของคนลาวมากยิ่งขึ้น

คำลักษณนามภาษาลาว

1. คำลักษณนามที่ปรากฏในภาษาลาว

จากการศึกษาคำลักษณนามภาษาลาวแขวงนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวพบว่ามีคำลักษณนามภาษาลาวทั้งสิ้น 81 คำ ดังตารางต่อไปนี้[1]

ที่	คำลักษณนามภาษาลาว	สัทอักษร	ตัวอย่างคำนามที่ปรากฏร่วม
1	ອັນ	/¹naʔ/	ส้วม ชิงช้า ตะแกรง กรงนก ทัพพี ธงชาติ ขลุ่ย เลื่อย หีบ เทียน
2	ອົງ	/¹ŋoʔ/	พระพุทธเจ้า นักบวช ฤๅษี ครูฑ พญานาค
3	ขอภ	/⁴kɔɔb/	ปีน
4	ข่อบ	/³nɔb/	น้ำตก ตลาด

ตารางที่ 2 คำลักษณนามที่ปรากฏในภาษาลาว

---

[1] ในการศึกษาครั้งนี้ผู้เขียนใช้ระบบการถ่ายถอดเสียงวรรณยุกต์ภาษาลาวเวียงจันทน์ของวริษา โอสถานนท์ (2559) ดังจะอธิบายต่อไปนี้

1 แทนวรรณยุกต์เสียงต่ำ-ขึ้น คล้ายเสียงวรรณยุกต์จัตวาในภาษาไทย

2 แทนวรรณยุกต์เสียงกลาง-ขึ้น คล้ายเสียงวรรณยุกต์ตรีในภาษาไทย

3 แทนวรรณยุกต์เสียงกลาง-ระดับ คล้ายเสียงวรรณยุกต์สามัญในภาษาไทย

4 แทนวรรณยุกต์เสียงกลาง-ตก คล้ายเสียงวรรณยุกต์สามัญผสมกับเสียงเอกในภาษาไทย

5 แทนวรรณยุกต์เสียงสูง-ตก คล้ายเสียงวรรณยุกต์โทในภาษาไทย

ที่	คำลักษณนามภาษาลาว	สัทอักษร	ตัวอย่างคำนามที่ปรากฏร่วม
5	ขฯบ	/¹naab/	หน้าต่าง ประตู
6	ใข	/¹jab/	กระดาษ ใบเตย ใบไม้ ถ้วย กะละมัง
7	ขอฆ	/⁴kaub/	ปลักควาย
8	จฯบ	/¹naac/	จาน
9	จุฆ	/²kuc/	หัวหอมที่อยู่รวมกัน
10	จูม	/¹muuc/	จอมปลวก
11	ดอฆ	/⁴kɔɔd/	ดอกไม้ เห็ด นุ่น ตะปู
12	ดฯง	/¹ŋaad/	มุ้ง แห
13	ด๊บ	/⁵nod/	ฟืน
14	ดอง	/¹ŋaud/	มีด กรรไกร ขวาน เข็ม
15	ดุม	/¹mud/	กระดุม
16	ฝัฆ	/²kaf/	ข้าวโพด มะขามเทศ ส้มป่อย
17	ฝูง	/¹ŋuuf/	วัว ควาย ช้าง นกที่อยู่รวมกันหลายตัว
18	ธฯฆ	/⁵kaah/	รากผักชี รากไม้
19	ธฯอ	/²waah/	ราวบันได คาน
20	ธั๋ง	/²ŋah/	รังผึ้ง ต่อหลายตัวที่อยู่รวมกัน
21	ฑ้อง	/²ŋɔɔh/	ห้องน้ำ ห้องครัว
22	ฑือ	/¹auh/	สมุด ตะไคร้ ขิง ข่า กระเทียม มันแกว
23	ธื้อ	/⁵auh/	รั้ว

ตารางที่ 2 คำลักษณนามที่ปรากฏในภาษาลาว (ต่อ)

ที่	คำลักษณนามภาษาลาว	สัทอักษร	ตัวอย่างคำนามที่ปรากฏร่วม
24	ກ່ອງ	/³ŋɔk/	แป้ง
25	ກໍ	/¹ɔɔk/	ต้นไผ่ ต้นกล้วยที่อยู่รวมกัน ด้าย
26	ກ້ອນ	/⁵nɔɔk/	ก้อนหิน อิฐ ถ่าน เมฆ
27	ກັບ	/²pak/	ไฟแช็ค
28	ກ້ານ	/⁵naak/	ใบตอง ช้อน หวี ไม้กวาด
29	ກໍ	/¹mak/	ดอกไม้ที่อยู่รวมกัน
30	ກ່ຽ	/³ŋik/	ตะเกียบ (1 ข้าง) รองเท้า (1 ข้าง) ถุงเท้า (1 ข้าง) กำไล (1 ขอน)
31	ແກ່ງ	/³ŋɛɛk/	คลอง
32	ເຄືອ	/²aɯhk/	เถาวัลย์ กล้วยหลายหวีที่อยู่ในกิ่งก้านเดียวกัน ฟูก
33	ເຂື່ອນ	/³naɯhk/	เขื่อน
34	ຂັນ	/¹nahk/	เซี่ยนหมาก
35	ຂັ້ນ	/⁴nahk/	บันได
36	ຄັນ	/²nahk/	ตะหลิว ดินสอ ปากกา ร่ม
37	ຄົກ	/³kohk/	ครกตำข้าว ครกหิน
38	ຄົນ	/²nohk/	คน คนไข้ เทวดา นางฟ้า กระสือ ผี
39	ຂຶ	/¹auhk/	สะพานปูน สะพานไม้
40	ຊຸມ	/¹muhk/	หลุม
41	ຄູ່	/³uuhk/	ต่างหู (2 ข้าง) ตะเกียบ (2 อัน) รองเท้า (2 ข้าง)

ตารางที่ 2 คำลักษณนามที่ปรากฏในภาษาลาว (ต่อ)

ที่	คำลักษณนามภาษาลาว	สัทอักษร	ตัวอย่างคำนามที่ปรากฏร่วม
42	ກອງທັບ	/³paht ¹ŋɔɔk/	ทหารที่อยู่กันเป็นกองทัพ
43	ກອງ	/¹ŋɔɔk/	ขยะ กระติบ ทหารที่อยู่รวมกันเป็นกลุ่มใหญ่
44	ໂກນ	/¹nook/	โพรงไม้
45	ຫຼັງ	/¹ŋal/	บ้าน หลังคา กระท่อม ศาลา โรงพยาบาล วัง
46	ລານ	/²naal/	ลานตากข้าว
47	ລຳ	/²mal/	เรือ
48	ເຫຼັ້ມ	/³mel/	เทียน
49	ມັດ	/³tam/	ข้าวที่เกี่ยวแล้วมัดรวมกัน หญ้าที่เกี่ยวแล้วมัดรวมกัน ฟาง
50	ເມັດ	/³tem/	งา ข้าวเปลือก น้ำค้าง
51	ໝູ່	/³uum/	ลูกเป็ด, ลูกไก่ที่เกิดจากแม่ตัวเดียวกัน
52	ໝໍ່	/³ɔɔn/	หน่อไม้ ต้นหวาย
53	ງ່າ	/³aaŋ/	ชะอม กะเพรา ดอกคูน
54	ໝ່ອຍ	/³jaun/	น้อยหน่า ส้มโอ ดวงอาทิตย์ ลูกเห็บ บ่อน้ำเตียง หมอน
55	ຍອດ	/⁵tɔɔŋ/	ตำลึง
56	ເຢົາ	/¹wap/	กระสอบ
57	ເຢົ້າ	/⁵wap/	มะยมที่อยู่รวมกัน
58	ປ່ຽງ	/³ŋaip/	แตงโมที่ผ่าแล้ว

ตารางที่ 2 คำลักษณนามที่ปรากฏในภาษาลาว (ต่อ)

ที่	คำลักษณนามภาษาลาว	สัทอักษร	ตัวอย่างคำนามที่ปรากฏร่วม
59	ຜືນ	/¹nɯɯhp/	ผ้าห่ม ผ้าเช็ดหน้า จีวร เสื่อ
60	ໄພ	/²jahp/	หญ้าคา
61	ແຜ่ນ	/³nɛɛhp/	ไม้กระดาน
62	ໂພນ	/²noohp/	เนิน
63	ພວງ	/²ŋauhp/	ปลาหลายตัวร้อยติดกัน
64	ສາຍ	/¹jaas/	รุ้งกินน้ำ สายบัว แม่น้ำ
65	ເສັ້ນ	/⁴nes/	ถนน เชือก ท่อ สร้อยคอ
66	ແຊງ	/²ŋɛɛs/	ผลหมาก, ผลมะพร้าวที่รวมอยู่แขนงเดียวกัน
67	ສົບ	/²pos/	คนตาย ปลอกหมอน
68	ສອນ	/¹naus/	ไร่อ้อย
69	ສຸມ	/¹mus/	ต้นไผ่, ต้นตะไคร้ที่ขึ้นอยู่รวมกัน
70	ຕໍ	/¹ɔɔt/	ตอไม้
71	ຕ້ອງ	/⁵ŋɔt/	ปลาหลายตัวร้อยติดกัน
72	ຖ້ໍາ	/⁴maht/	ถ้ำ
73	ທອນ	/³nɔɔht/	หยวกกล้วย
74	ຖົງ	/¹ŋoht/	ย่าม ถุงพลาสติก กระเป๋าเสื้อ
75	ທົ່ງ	/³ŋoht/	นา ทุ่งทานตะวัน
76	ຕົ້ນ	/⁵not/	ต้นไม้ ผักชี เสา
77	ໂຕ	/¹oot/	ควาย กระโปรง เสื้อ ยักษ์ แม่ย่านาง

ตารางที่ 2 คำลักษณนามที่ปรากฏในภาษาลาว (ต่อ)

ที่	คำลักษณนามภาษาลาว	สัทอักษร	ตัวอย่างคำนามที่ปรากฏร่วม
78	ຖຸກ	/²kut/	ขวดน้ำ
79	ອັດ	/³taw/	วัด
80	ອ້ອງ	/²ŋow/	แหวน
81	ຫອີ	/¹iiw/	กล้วย

ตารางที่ 2 คำลักษณนามที่ปรากฏในภาษาลาว (ต่อ)

จากคำลักษณนามที่ปรากฏในตารางข้างต้นพบว่าคำลักษณนามทั้ง 81 คำ สามารถปรากฏร่วมกับคำนาม 8 หมวดได้แก่ คำนามหมวดพืช ธรรมชาติ สัตว์ ที่อยู่อาศัยและสถานที่ อุปกรณ์ เครื่องแต่งกายและเครื่องประดับ มนุษย์ และอมนุษย์ ผู้เขียนจะนำคำลักษณนามดังกล่าวไปวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายเพื่อจำแนกประเภทของคำในหัวข้อถัดไป

2. องค์ประกอบทางความหมายของคำลักษณนามภาษาลาว

จากรายการคำลักษณนามภาษาลาวแขวงนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวข้างต้นยังไม่ได้เปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างของคำลักษณนาม ดังนั้นผู้เขียนจึงนำคำลักษณนามเหล่านั้นมาวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายเพื่อให้เห็นความแตกต่างของคำศัพท์ที่จะสะท้อนให้เห็นลักษณะบางประการทางวัฒนธรรมในภาษาลาว

ผู้เขียนได้วิเคราะห์คำลักษณนามภาษาลาวโดยใช้หลักการของเพียรศิริ วงศ์วิภานนท์ (2542) ผลการวิเคราะห์พบว่าคำศัพท์ทั้งหมดสามารถนำมากำหนดอรรถลักษณ์เด่นร่วมและอรรถลักษณ์บ่งความหมายเฉพาะตัวได้ดังนี้

2.1 อรรถลักษณ์เด่นร่วม หมายถึงอรรถลักษณ์ที่บอกคุณสมบัติหรือลักษณะของคำลักษณนามนั้น ๆ เป็นอรรถลักษณ์ที่ปรากฏร่วมในคำลักษณนามหลาย ๆ คำ ในที่นี้มีอรรถลักษณ์เด่นร่วมจำนวน 12 อรรถลักษณ์ดังนี้

1) [+ มีชีวิต] หมายถึงสิ่งที่เจริญเติบโต กินอาหาร สืบพันธุ์ เคลื่อนไหวได้ หรือมีลักษณะใดลักษณะหนึ่งที่กล่าวมา เช่น สัตว์ พืช เป็นต้น คำลักษณนามที่มีอรรถลักษณ์นี้ เช่น ᩋᩮᩣ ᨾᩣ

2) [+ มนุษย์] หมายถึงคนทั่วไป คำลักษณนามที่มีอรรถลักษณ์นี้ เช่น ᨽᩮᩁ ᨴᩥᨶ

3) [+ สัตว์] หมายถึงสิ่งที่ไม่ใช่คน ส่วนมากมีความรู้สึกและเคลื่อนไหวย้ายไปได้เอง คำลักษณนามที่มีอรรถลักษณ์นี้ เช่น ᨨᩫ ᩋᩪ

4) [+ พืช] หมายถึงสิ่งที่สามารถสร้างอาหารโดยการสังเคราะห์แสง หรือสิ่งที่จะเป็นพันธุ์ต่อไป คำลักษณนามที่มีอรรถลักษณ์นี้ เช่น ᨴᩮᨽᩣ ᩋᩈᩁ

5) [+ สถานที่] หมายถึงที่ตั้ง พื้นที่บริเวณใดบริเวณหนึ่งที่มีสิ่งก่อสร้างหรือไม่มีก็ได้ คำลักษณนามที่มีอรรถลักษณ์นี้ เช่น ᩋᨯ ᨻᩮᩣᨾ

6) [+ ของใช้] หมายถึงสิ่งที่ประดิษฐ์หรือสร้างขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์ คำลักษณนามที่มีอรรถลักษณ์นี้ เช่น ᨻᩣᨶ ᩋᩁᩥ ᩈᩥᨻ

7) [+ กลุ่ม] หมายถึงสิ่งที่รวมกันเป็นหมู่หรือกลุ่ม คำลักษณนามที่มีอรรถลักษณ์นี้ เช่น ᩁᩮᩁᩥ ᨡᨾᩮᩣᨿ

8) [+ บรรจุ] หมายถึงใส่ลงไว้ในภาชนะหรือสถานที่ที่ใดที่หนึ่ง คำลักษณนามที่มีอรรถลักษณ์นี้ เช่น ᨡᩮᩣᨶ ᨲᩥᨵ

9) [+ ยาว] หมายถึงลักษณะส่วนหนึ่งของสิ่งใด ๆ มีกำหนดระยะยืดหรือยืนเป็นเส้นตรงจากจุดหนึ่งไปถึงอีกจุดหนึ่งมากกว่าอีกสิ่งหนึ่ง คำลักษณนามที่มีอรรถลักษณ์นี้ เช่น ᨡᩖᩢᨾ ᨵᩣᨾ

10) [+ แบน] หมายถึงสิ่งที่มีลักษณะแผ่ราบออกไป คำลักษณนามที่มีอรรถลักษณ์นี้ เช่น ᨹᩥᨻ

11) [+ กลม] หมายถึงสิ่งที่มีสัณฐานโดยรอบไม่เป็นเหลี่ยม คำลักษณนามที่มีอรรถลักษณ์นี้ เช่น ᩋᩁᩥ ᨲᩮᩢᨾ

12) [+ใต้ดิน] หมายถึงมีบางส่วนอยู่ชั้นล่างของพื้นดิน คำลักษณนามที่มีอรรถลักษณ์นี้ เช่น ຫ຺ອ ຮ໑ภ

2.2 อรรถลักษณ์บ่งความหมายเฉพาะตัว หมายถึงอรรถลักษณ์ที่แสดงลักษณะเฉพาะของคำลักษณนามที่ทำให้คำลักษณนามนั้นต่างจากคำลักษณนามคำอื่น ๆ ในที่นี้มีอรรถลักษณ์บ่งความหมายเฉพาะตัวจำนวน 34 อรรถลักษณ์ดังนี้

1) [+ กว้าง] หมายถึงบริเวณที่แผ่ออกไป คำลักษณนามที่มีอรรถลักษณ์นี้ เช่น ลาม

2) [+ กอ] หมายถึงกลุ่มของต้นไม้ที่เกิดจากต้นหรือเหง้าเดียวกัน คำลักษณนามที่มีอรรถลักษณ์นี้ เช่น ฆ่ำ

3) [+ กองดินสูง] หมายถึงกองดินที่ลาดสูงขึ้นจากพื้น คำลักษณนามที่มีอรรถลักษณ์นี้ เช่น จูม

4) [+ก้าน] หมายถึงส่วนที่ต่อจากดอก ใบ ผล กับกิ่งไม้ คำลักษณนามที่มีอรรถลักษณ์นี้ เช่น ง่า

5) [+ ข้าม] หมายถึงจากข้างหนึ่งไปถึงอีกข้างหนึ่ง คำลักษณนามที่มีอรรถลักษณ์นี้ เช่น ฮือ

6) [+ คม] หมายถึงส่วนที่บางมากจนสามารถบาดได้ คำลักษณนามที่มีอรรถลักษณ์นี้ เช่น ดอๆ

7) [+ คู่] หมายถึงสิ่งของสองอย่างที่ใช้ร่วมกัน คำลักษณนามที่มีอรรถลักษณ์นี้ เช่น คู่

8) [+ ดอก] หมายถึงลักษณะเป็นดวง คำลักษณนามที่มีอรรถลักษณ์นี้ เช่น ดอภ

9) [+ ใต้ดิน] หมายถึงส่วนที่อยู่ข้างล่างพื้นดิน คำลักษณนามที่มีอรรถลักษณ์นี้ เช่น ห๊อ

10) [+ ที่อยู่] หมายถึงที่พักอาศัย คำลักษณนามที่มีอรรถลักษณ์นี้ เช่น ฮัง

11) [+ ธรรมชาติ] หมายถึงสิ่งที่เกิดและเป็นอยู่ตามธรรมดาของสิ่งนั้น ๆ คำลักษณนามที่มีอรรถลักษณ์นี้ เช่น ใพบ

12) [+ นับถือ] หมายถึงยกย่อง คำลักษณนามที่มีอรรถลักษณ์นี้ เช่น ᲐᲘᲔ

13) [+ บาง] หมายถึงมีความหนาน้อย คำลักษณนามที่มีอรรถลักษณ์นี้ เช่น ᲑᲘ

14) [+ ปลา] หมายถึงชื่อสัตว์น้ำเลือดเย็นมีกระดูกสันหลัง หายใจด้วยเหงือก มีครีบใช้ช่วยในการเคลื่อนไหวและทรงตัว บางชนิดมีเกล็ด บางชนิดไม่มีเกล็ด พบในแหล่งน้ำทั่วไป คำลักษณนามที่มีอรรถลักษณ์นี้ เช่น **ᲞᲝᲔ**

15) [+ ปลาย] หมายถึงส่วนที่อยู่ตอนในที่สุด คำลักษณนามที่มีอรรถลักษณ์นี้ เช่น **ᲘᲝᲓ**

16) [+ ปลายเรียวแหลม] หมายถึงสิ่งที่มีลักษณะโคนโต มีส่วนปลายเล็ก คำลักษณนามที่มีอรรถลักษณ์นี้ เช่น **ᲩᲣᲛ**

17) [+ ผล] หมายถึงส่วนของพืชที่เจริญมาจากรังไข่ คำลักษณนามที่มีอรรถลักษณ์นี้ เช่น **ᲤᲐᲮ**

18) [+ ฝาปิด] หมายถึงเครื่องปิดภาชนะ คำลักษณนามที่มีอรรถลักษณ์นี้ เช่น **ᲦᲮ**

19) [+ ภาชนะ] หมายถึงเครื่องใช้จำพวกถ้วยโถโอชาม สำหรับใส่สิ่งของ คำลักษณนามที่มีอรรถลักษณ์นี้ เช่น **ᲩᲐᲑ**

20) [+ เม็ด] หมายถึงมีส่วนภายในของผลที่เพาะเป็นต้นขึ้นได้ คำลักษณนามที่มีอรรถลักษณ์นี้ เช่น **ᲤᲐᲮ**

21) [+ ม้วน] หมายถึงหมุนพันเข้าไปให้มีลักษณะกลมอย่างรูปทรงกระบอก คำลักษณนามที่มีอรรถลักษณ์นี้ เช่น **ᲛᲐ**

22) [+ ไม้] หมายถึงเนื้อของต้นไม้ที่ใช้ทำสิ่งของต่าง ๆ มีลักษณะเป็นท่อน ดุ้น คำลักษณนามที่มีอรรถลักษณ์นี้ เช่น **ᲣᲫᲣᲑ**

23) [+ เรียงเป็นแถว] หมายถึงสิ่งที่เรียงติดกันเป็นแนว คำลักษณนามที่มีอรรถลักษณ์นี้ เช่น **ᲞᲝᲔ**

24) [+ เรือน] หมายถึงสิ่งปลูกสร้างที่ยกพื้นและกั้นฝา มีหลังคาคลุมสำหรับเป็นที่อยู่ คำลักษณนามที่มีอรรถลักษณ์นี้ เช่น **ᲞᲬᲔ**

25) [+ ล้อมเขต] หมายถึงโอบเป็นวงโดยรอบ คำลักษณนามที่มีอรรถลักษณ์นี้ เช่น ຮ້ອ

26) [+ ลำต้น] หมายถึงอวัยวะของพืชที่เจริญขึ้นเหนือดิน ทำหน้าที่ลำเลียงแร่ธาตุและอาหารไปเลี้ยงส่วนต่าง ๆ ของพืช คำลักษณนามที่มีอรรถลักษณ์นี้ เช่น ມັດ

27) [+ ส่วนยื่นให้จับ] หมายถึงส่วนของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ใช้ถือหรือใช้จับ คำลักษณนามที่มีอรรถลักษณ์นี้ เช่น ກ້ານ

28) [+ ส่วนประกอบบ้าน] หมายถึงชิ้นส่วนต่าง ๆ ที่นำมารวมหรือคุมกันเข้าเป็น ที่อยู่อาศัย คำลักษณนามที่มีอรรถลักษณ์นี้ เช่น ຂານ

29) [+ ส่วนปลายสุด] หมายถึงส่วนเหนือสุดของสิ่งของ ส่วนปลายสุดของพรรณไม้หรือที่แตกใหม่ คำลักษณนามที่มีอรรถลักษณ์นี้ เช่น ຍອດ

30) [+ สี่เหลี่ยม] หมายถึงรูปเหลี่ยมที่มีด้านโดยรอบเป็นเส้นตรง 4 เส้น ปลายเส้นจดกัน คำลักษณนามที่มีอรรถลักษณ์นี้ เช่น ຂານ

31) [+ เสื้อ] หมายถึงเครื่องสวมกายท่อนบนทำด้วยผ้า คำลักษณนามที่มีอรรถลักษณ์นี้ เช่น ຖືງ

32) [+ ใหญ่] หมายถึงสิ่งของที่มีขนาดโตกว่าเมื่อเปรียบเทียบกัน คำลักษณนามที่มีอรรถลักษณ์นี้ เช่น ເປົ້າ

33) [+ เอกพจน์] หมายถึงสิ่งเดียว คำลักษณนามที่มีอรรถลักษณ์นี้ เช่น ກ໋ຽ

34) [+ แอ่ง] หมายถึงที่ซึ่งลาดลึกลงไปพอน้ำขังได้ คำลักษณนามที่มีอรรถลักษณ์นี้ เช่น ຂອກ

ประเภทของคำนามที่ปรากฏร่วมกับคำลักษณนาม

เมื่อทราบความหมายของแต่ละอรรถลักษณ์แล้ว ผู้เขียนจึงนำคำลักษณนามมาวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายเพื่อจำแนกประเภทคำนามที่ปรากฏร่วมกับคำลักษณนามได้ 8 หมวดได้แก่ พืช ธรรมชาติ สัตว์ ที่อยู่อาศัยและสถานที่ อุปกรณ์ เครื่องแต่งกายและเครื่องประดับ มนุษย์ และอมนุษย์ ดังนี้

1. คำนามหมวดพืช

จากการศึกษาคำลักษณนามภาษาลาวพบว่ามีคำลักษณนามที่ปรากฏกับคำนามหมวดพืชหลายคำ อีกทั้งยังพบลักษณะที่น่าสนใจ เช่น

ຫົວ /¹auh/	ໜໍ່ /³ɔɔn/	ດອກ /⁴kɔɔd/
+ มีชีวิต – มนุษย์ + พืช + ใต้ดิน	+ มีชีวิต – มนุษย์ + พืช + กอ	+ มีชีวิต – มนุษย์ + พืช + ดอก
ปรากฏกับคำนาม: ตะไคร้ มันเทศ หัวหอม ขิง ข่า ขมิ้น กระเทียม มันแกว	ปรากฏกับคำนาม: หน่อไม้ ต้นหวาย	ปรากฏกับคำนาม: เห็ด ดอกไม้ นุ่น จอก

จะเห็นได้ว่าคำลักษณนาม **ຫົວ ໜໍ່ ດອກ** แตกต่างกันที่อรรถลักษณ์บ่งความหมายเฉพาะ กล่าวคือพืชที่มีบางส่วนอยู่ชั้นล่างของพื้นดินจะใช้คำลักษณนามว่า **ຫົວ** ส่วนพืชที่มีลำต้นเกิดจากต้นหรือเหง้าเดียวกันจะใช้คำลักษณนามว่า **ໜໍ່** และพืชหรือส่วนของพืชที่ลักษณะเป็นดวง จะใช้คำลักษณนามว่า **ດອກ** เพื่อบอกลักษณะของสิ่งนั้น ๆ

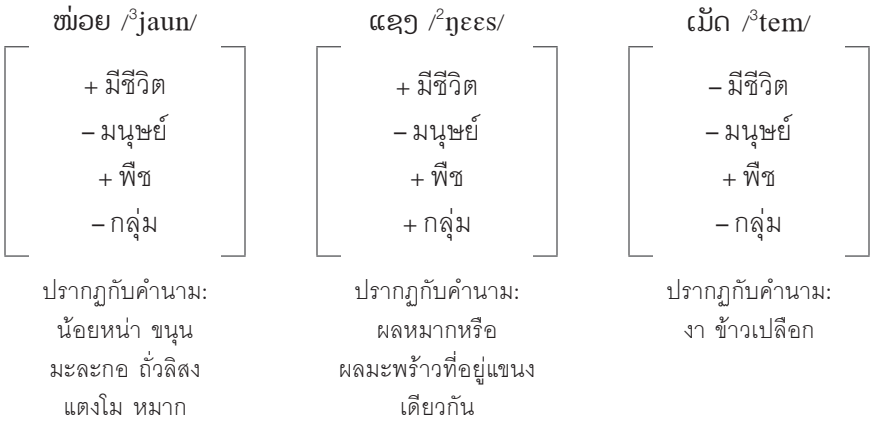

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่าคำลักษณนาม **ໝ່ອຍ** มีอรรถลักษณ์ [– กลุ่ม] แต่คำลักษณนาม **ແຊ໑** มีอรรถลักษณ์ [+ กลุ่ม] ทำให้เห็นว่าในภาษาลาวมีวิธีการจำแนกประเภทของคำนาม คือหากคำนามใดใช้เรียกพืชที่เป็นเอกพจน์จะใช้คำลักษณนามว่า **ໝ່ອຍ** เช่น **ໝາກໂມ 1 ໝ່ອຍ** (แตงโม 1 ลูก) **ໝາກ 1 ໝ່ອຍ** (หมาก 1 ลูก) หากเป็นพืชที่เกิดจากแขนงเดียวกันมีจำนวนมากกว่าหนึ่ง (พหูพจน์) จะเลือกใช้ลักษณนามว่า **ແຊ໑** แต่คำลักษณนามนี้จะใช้กับพืชตระกูลปาล์มเท่านั้น เช่น **ໝາກ 1 ແຊ໑** (หมาก 1 ทะลาย) **ໝາກພ້າວ 1 ແຊ໑** (มะพร้าว 1 ทะลาย) เป็นต้น ส่วนคำลักษณนาม **ເມັດ** จะใช้กับพืชที่ไม่มีชีวิตแล้ว แต่ยังคงเป็นเอกพจน์ เช่น **ງາ 1 ເມັດ** (งา 1 เม็ด) **ເຂົ້າເປືອກ 1 ເມັດ** (ข้าวเปลือก 1 เม็ด)

ກ໋ຳ /¹mak/	ມ໊ັດ /³tam/
– มีชีวิต	– มีชีวิต
– มนุษย์	– มนุษย์
+ พืช	+ พืช
+ กลุ่ม	+ กลุ่ม
+ ดอก	+ ลำต้น
ปรากฏกับคำนาม: ดอกไม้ที่อยู่รวมกัน	ปรากฏกับคำนาม: ข้าว ต้นอ้อ หรือฟางที่มัดรวมกัน

จะเห็นได้ว่าคำลักษณนาม **ກ໋ຳ** กับ **ມ໊ັດ** มีอรรถลักษณ์ร่วมกันคือ [+ กลุ่ม] แต่ทั้งสองคำนี้แตกต่างกันที่อรรถลักษณ์บ่งความหมายเฉพาะ กล่าวคือคำลักษณนาม **ກ໋ຳ** มีอรรถลักษณ์ [+ ดอก] แต่คำลักษณนาม **ກ໋ຳ** มีอรรถลักษณ์ [+ ลำต้น] แสดงให้เห็นว่าในภาษาลาวมีวิธีการจำแนกประเภทของคำนาม คือหากคำนามใดเป็นส่วนประกอบของพืชที่เป็นดอกอยู่รวมกันจะใช้คำลักษณนาม **ກ໋ຳ** เช่น **ดอกไม้** 1 **ກ໋ຳ** (ดอกไม้ 1 กำ) แต่คำนามใดเป็นส่วนประกอบของพืชที่เป็นลำต้นอยู่รวมกันจะใช้คำลักษณนาม **ມ໊ັດ** เช่น **ເຂ້ົາ** 1 **ມ໊ັດ** (ข้าว 1 มัด) **ต้นอ้อ** 1 **ມ໊ັດ** (ต้นอ้อ 1 มัด) **ເຟືອງ** 1 **ມ໊ັດ** (ฟาง 1 ฟ่อน)

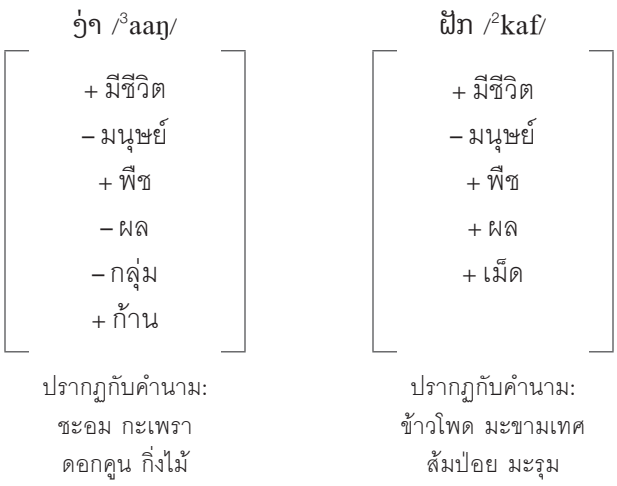

จะเห็นได้ว่าคำลักษณนาม **ง่า** กับ **ฝัก** มีอรรถลักษณ์ที่แตกต่างกันคือ **ง่า** มีอรรถลักษณ์บ่งความหมายเฉพาะ [– ผล] และ [+ ก้าน] แต่คำลักษณนาม **ฝัก** มีอรรถลักษณ์ [+ ผล] และ [+ เม็ด] แสดงให้เห็นว่าในภาษาลาวมีวิธีการจำแนกประเภทคำนาม หากคำนามใดเป็นส่วนประกอบของพืชที่เป็นกิ่งหรือส่วนที่แยกออกจากต้นจะใช้คำลักษณนาม **ง่า** เช่น **ดอกถูน** 1 **ง่า** (ดอกคูน 1 กิ่ง) **ง่าไม้** 1 **ง่า** (กิ่งไม้ 1 กิ่ง) หากคำนามใดเป็นส่วนประกอบของพืชที่เป็นผลและมีเม็ดข้างในผลจะใช้คำลักษณนาม **ฝัก** เช่น **เฮ็าโถด** 1 **ฝัก** (ข้าวโพด 1 ฝัก) **ส้มป่อย** 1 **ฝัก** (ส้มป่อย 1 ฝัก)

ว่า /ˀaaŋ/	ก้าน /ˀnaak/	ยอด /ˀtɔɔŋ/
+ มีชีวิต	+ มีชีวิต	+ มีชีวิต
– มนุษย์	– มนุษย์	– มนุษย์
+ พืช	+ พืช	+ พืช
– ผล	– ผล	– ผล
– กลุ่ม	– กลุ่ม	– กลุ่ม
+ ก้าน	+ ก้าม	+ ส่วนปลายสุด
	+ ส่วนยื่นให้จับ	
ปรากฏกับคำนาม: ชะอม กะเพรา ดอกคูน กิ่งไม้	ปรากฏกับคำนาม: ใบตอง	ปรากฏกับคำนาม: ตำลึง

จะเห็นได้ว่าคำลักษณนาม **ว่า ก้าน** และ **ยอด** เป็นคำลักษณนามที่ใช้กับส่วนประกอบของพืชที่เป็นเอกพจน์ แต่จะมีอรรถลักษณ์บ่งความหมายเฉพาะที่แตกต่างกันคือ **ก้าน** มีอรรถลักษณ์บ่งชี้เฉพาะ [+ ส่วนที่ยื่นให้จับ] ที่เฉพาะเจาะจง ทำให้คำว่า **ว่า** และ **ก้าน** มีความหมายแตกต่างกัน ส่วนคำลักษณนาม **ยอด** มีอรรถลักษณ์ [+ ส่วนปลายสุด] ทำให้เห็นว่าคนลาวมีวิธีการจำแนกประเภทคำนามคือหากคำนามใดเป็นส่วนประกอบของพืชที่ยื่นออกมาจากต้น แล้วคำนามนั้นไม่มีส่วนที่ยื่นให้จับจะใช้คำลักษณนาม **ว่า** เช่น **ผักฮะ** 1 **ว่า** (ชะอม 1 กิ่ง) **ผักภะเผ็า** 1 **ว่า** (กะเพรา 1 กิ่ง) หากคำนามใดเป็นส่วนประกอบของพืชที่ยื่นออกมาจากต้นและมีส่วนยื่นให้จับจะใช้คำลักษณนาม **ก้าน** เช่น **ตอง** 1 **ก้าน** (ใบตอง 1 ทาง) หากคำนามใดเป็นส่วนที่ยื่นออกมาจากต้นและอยู่ปลายสุดจะใช้คำลักษณนาม **ยอด** เช่น **ตำนิน** 1 **ยอด**

2. คำนามหมวดธรรมชาติ

จากการศึกษาคำลักษณนามภาษาลาวพบว่ามีคำลักษณนามที่ปรากฏกับคำนามหมวดธรรมชาติที่น่าสนใจหลายคำ เช่น

คำลักษณนามที่ใช้กับคำนามที่มีสัณฐานกลม เช่น

ໂພບ /²noohp/	ຈູມ /¹muuc/
– มีชีวิต	– มีชีวิต
– มนุษย์	– มนุษย์
+ ธรรมชาติ	+ ธรรมชาติ
+ กองดินสูง	+ กองดินสูง
	+ ปลายเรียวแหลม
ปรากฏกับคำนาม: เนิน	ปรากฏกับคำนาม: จอมปลวก

จะเห็นได้ว่าคำลักษณนาม **ໂພບ** กับ **ຈູມ** มีอรรถลักษณ์บ่งชี้เฉพาะที่แตกต่างกันคือ **ໂພບ** ไม่มีอรรถลักษณ์ [+ ปลายเรียวแหลม] แต่คำว่า **ຈູມ** มีอรรถลักษณ์ [+ ปลายเรียวแหลม] แสดงให้เห็นการจำแนกคำนามของคนลาวว่าหากคำนามใดเป็นกองดินสูงและมีปลายเรียวแหลมจะใช้คำลักษณนาม **ຈູມ** เช่น **ຈູມປວກ** 1 **ຈູມ** (จอมปลวก 1 จอม) หากเป็นกองดินสูงไม่มีปลายเรียวแหลมจะใช้คำลักษณนาม **ໂພບ**

นอกจากนี้ยังพบว่าคนลาวใช้คำลักษณนาม **ກ້ອນ** และ **ໜ່ວຍ** กับคำนามที่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและมีลักษณะกลมดังอรรถลักษณ์ต่อไปนี้

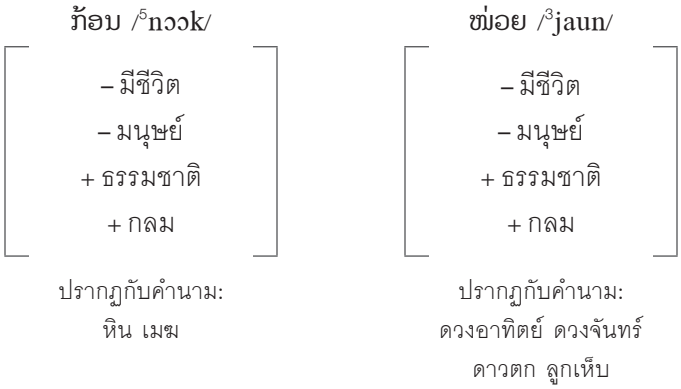

3. คำนามหมวดสัตว์

จากการศึกษาคำลักษณนามภาษาลาวพบว่ามีคำลักษณนามที่ปรากฏกับคำนามหมวดสัตว์ที่น่าสนใจคือการใช้ลักษณนามเพื่อจำแนกคำนามที่เป็นเอกพจน์และพหูพจน์ดังอรรถลักษณ์ต่อไปนี้

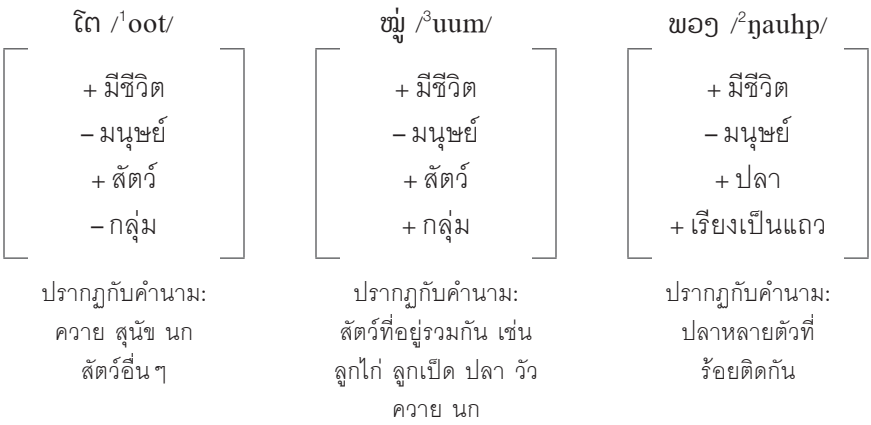

จะเห็นได้ว่าคำลักษณนาม ໂຕ มีอรรถลักษณ์ [– กลุ่ม] ใช้กับคำนามหมวดสัตว์ที่เป็นเอกพจน์ เช่น ໝາ 1 ໂຕ (สุนัข 1 ตัว) ນົກ 1 ໂຕ (นก 1 ตัว) หากคำนามใดเป็นคำนามหมวดสัตว์ที่เป็นพหูพจน์จะมีอรรถลักษณ์ [+ กลุ่ม] แสดงให้เห็นว่าวิธีจำแนกคำนามของคนลาวคือในภาษาลาวจะใช้คำลักษณนาม ໝູ່ และ ພວງ กับคำนามหมวดสัตว์ที่เป็นพหูพจน์ โดยมีการใช้ที่แตกต่างกัน กล่าวคือ หากคำนามใดเป็นคำนามหมวดสัตว์ที่อยู่รวมกันหลายตัวจะใช้คำลักษณนาม ໝູ່ เช่น ງົວ 1 ໝູ່ (วัว 1 ฝูง) ນົກ 1 ໝູ່ (นก 1 ฝูง) ເປັດນ້ອຍ 1 ໝູ່ (ลูกเป็ด 1 ฝูง) หากเป็นสัตว์ขนาดเล็กที่ร้อยเชือกติดกันเป็นแถวจะใช้คำลักษณนาม ພວງ เช่น ປາ 1 ພວງ (ปลา 1 ตับ)

4. คำนามหมวดที่อยู่อาศัยและสถานที่

จากการศึกษาคำลักษณนามภาษาลาวพบว่ามีคำลักษณนามที่ปรากฏกับคำนามหมวดที่อยู่อาศัยและสถานที่ที่น่าสนใจ ดังนี้

ບ່ອນ /³nɔb/	ຫຼັງ /¹ŋal/	ຮັງ /²ŋah/
– มีชีวิต – มนุษย์ + สถานที่	– มีชีวิต + มนุษย์ + เรือน	– มีชีวิต – มนุษย์ + ที่อยู่ + สัตว์
ปรากฏกับคำนาม: น้ำตก ตลาด	ปรากฏกับคำนาม: บ้าน กระท่อม ศาลา โรงเรียน วัง โรงพยาบาล	ปรากฏกับคำนาม: ที่อยู่ของสัตว์ที่มักอยู่ รวมกัน เช่น มด ผึ้ง ต่อ

จะเห็นได้ว่าคำลักษณนาม **ข่อม** มีอรรถลักษณ์ [+ สถานที่] ใช้กับคำนามที่เป็นแหล่งที่ตั้ง เช่น **ນ້ຳຕົກ** 1 **ข่อม** (น้ำตก 1 แห่ง) **ตะຫຼาด** 1 **ข่อม** (ตลาด 1 แห่ง) คำลักษณนามนี้จะแตกต่างจากคำว่า **ຫຼັງ** เพราะคำว่า **ຫຼັງ** มีอรรถลักษณ์บ่งชี้เฉพาะ [+ เรือน] ใช้กับคำนามที่เป็นสิ่งปลูกสร้าง มีหลังคาคลุม เป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์ เช่น **ข้าม** 1 **ຫຼັງ** (บ้าน 1 หลัง) **ໂຮງຮຽນ** 1 **ຫຼັງ** (โรงเรียน 1 แห่ง) **ໂຮງພະຍາບານ** 1 **ຫຼັງ** (โรงพยาบาล 1 แห่ง) ส่วนคำว่า **ຮັງ** มีอรรถลักษณ์ [– มนุษย์] และ [+ สัตว์] ใช้กับคำนามที่เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ที่อยู่รวมกัน เช่น **ม๊ด** 1 **ຮັງ** (ผึ้ง 1 รัง) **ม๊ด** 1 **ຮັງ** (มด 1 รัง)

5. คำนามหมวดอุปกรณ์

จากการศึกษาคำลักษณนามภาษาลาวพบว่ามีคำลักษณนามที่ปรากฏกับคำนามหมวดอุปกรณ์ที่น่าสนใจดังนี้

- คำลักษณนามที่ปรากฏร่วมกับคำนามหมวดอุปกรณ์ที่มีลักษณะแบน

ขาม /¹naab/	จาน /¹naac/	ແຜ່ນ /³nɛɛhp/
– มีชีวิต – มนุษย์ + ส่วนประกอบบ้าน + แบน	– มีชีวิต – มนุษย์ + ภาชนะ + แบน	– มีชีวิต – มนุษย์ + ไม้ + แบน
ปรากฏกับคำนาม: ประตู หน้าต่าง	ปรากฏกับคำนาม: จาน	ปรากฏกับคำนาม: ไม้กระดาน

จะเห็นได้ว่าคำลักษณนาม **ขาม จาน** และ **ແຜ່ນ** มีอรรถลักษณ์เด่นร่วม [+ แบน] ใช้กับคำนามหมวดอุปกรณ์ที่มีลักษณะแผ่ราบออกไป เช่น **ผัภตู** 1 **ขาม** (ประตู 1 บาน) **จาน** 1 **จาน** (จาน 1 ใบ/ลูก) **ไม้ภะดาม** 1 **ແຜ່ນ** (ไม้กระดาน 1 แผ่น)

- คำลักษณนามที่ปรากฏร่วมกับคำนามหมวดอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับบรรจุสิ่งของ

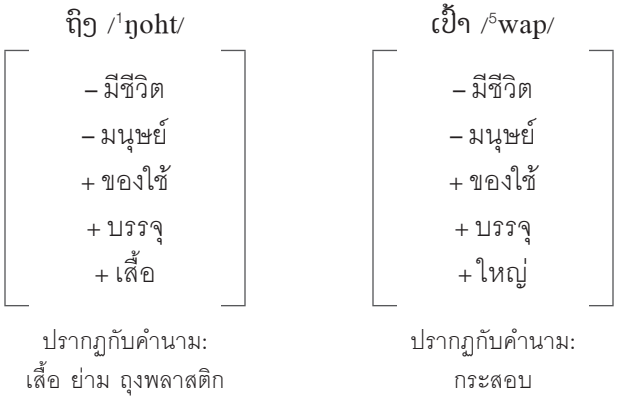

จะเห็นได้ว่าคำลักษณนาม **ຖົງ** และ **ເປ໋າ** มีอรรถลักษณ์เด่นร่วม [+ บรรจุ] ใช้กับคำนามที่ใช้บรรจุสิ่งของ แต่มีการใช้ที่แตกต่างกันกล่าวคือ **ຖົງ** เป็นคำลักษณนามที่ปรากฏกับคำนามที่ใช้บรรจุสิ่งของ ทำมาจากผ้าหรือพลาสติก เช่น **ຖົງພາຍ** 1 **ຖົງ** (ย่าม 1 ใบ) **ຖົງ** 1 **ຖົງ** (ถุง 1 ใบ) ส่วนคำลักษณนาม **ເປ໋າ** เป็นคำที่ปรากฏร่วมกับคำนามที่ใช้บรรจุสิ่งของ มีขนาดใหญ่ เช่น **ເປ໋າ** 1 **ເປ໋າ** (กระสอบ 1 ใบ/ลูก)

6. คำนามหมวดเครื่องแต่งกายและเครื่องประดับ

จากการศึกษาคำลักษณนามภาษาลาวพบว่ามีคำลักษณนามที่ปรากฏกับคำนามหมวดเครื่องแต่งกายและเครื่องประดับที่น่าสนใจคือ การจำแนกคำนามที่เป็นเอกพจน์และพหูพจน์ ดังนี้

ปรากฏกับคำนาม:
รองเท้า (1 ข้าง) ถุงเท้า (1 ข้าง)
กำไลเท้า (1 ข้าง)

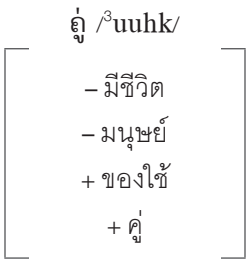

ปรากฏกับคำนาม:
ต่างหู รองเท้า ถุงเท้า กำไลเท้า
ถุงมือ

จะเห็นได้ว่าคำลักษณนาม ກ໋ຽ และ ຄ่ູ แตกต่างกันที่อรรถลักษณ์บ่งชี้เฉพาะ กล่าวคือ ກ໋ຽ มีอรรถลักษณ์ [+ เอกพจน์] ใช้กับคำนามที่เป็นเครื่องแต่งกายและเครื่องประดับที่เป็นเอกพจน์ เช่น ເກີບ 1 ກ໋ຽ (รองเท้า 1 ข้าง) ກ້ອງຂາ 1 ກ໋ຽ (กำไลเท้า 1 ข้าง) ส่วนคำลักษณนาม ຄ่ູ มีอรรถลักษณ์ [+คู่] ใช้กับคำนามที่เป็นเครื่องแต่งกายและเครื่องประดับประกอบด้วย 2 ข้าง

7. คำนามหมวดมนุษย์

จากการศึกษาคำลักษณนามภาษาลาวพบว่ามีคำลักษณนามที่ปรากฏกับคำนามหมวดมนุษย์ที่น่าสนใจคือการใช้คำลักษณนามประกอบคำนามเฉพาะกลุ่มที่เป็นพหูพจน์ ดังนี้

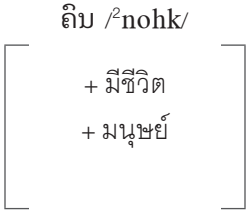

ปรากฏกับคำนาม:
คนทั่วไป คนใช้

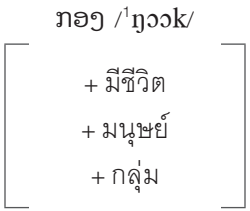

ปรากฏกับคำนาม:
ทหาร

จะเห็นได้ว่าคำลักษณนาม ຄົນ และ ກອງ แตกต่างกันที่อรรถลักษณ์บ่งชี้เฉพาะ [+ กลุ่ม] และ [+ ทหาร] กล่าวคือคำนามหมวดมนุษย์ที่เป็นเอกพจน์จะใช้คำลักษณนาม ຄົນ หากเป็นคำนาม “ทหาร” ที่อยู่รวมกันจะใช้คำลักษณนาม ກອງ

8. คำนามหมวดอมนุษย์

จากการศึกษาคำลักษณนามภาษาลาวพบว่ามีคำลักษณนามที่ปรากฏกับคำนามหมวดอมนุษย์ที่น่าสนใจคือคำลักษณนาม ອົງ สามารถใช้ร่วมกับคำนามที่อยู่ในหมวดมนุษย์และอมนุษย์ ดังนี้

ອົງ /ˈŋoʔ/

[+ มีชีวิต
± มนุษย์
+ นับถือ]

ปรากฏกับคำนาม:
พระพุทธเจ้า นักบวช เจ้าอาวาส ฤๅษี
พระสงฆ์ สามเณร ครูฑ พญานาค

จะเห็นได้ว่าคำลักษณนาม ອົງ สามารถปรากฏร่วมกับคำนามที่เป็นมนุษย์และอมนุษย์ แต่มีอรรถลักษณ์บ่งชี้ความหมายเฉพาะตัว [+ นับถือ] เป็นอรรถลักษณ์เด่นร่วม

มุมมองของคนลาวที่มีต่อการเลือกใช้คำลักษณนาม

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบของคำลักษณนามในภาษาลาวข้างต้นทำให้เห็นมุมมองของคนลาวที่มีต่อการเลือกใช้คำลักษณนามดังจะอธิบายต่อไปนี้

1. คำลักษณนามในภาษาลาวบางคำสามารถปรากฏร่วมกับคำนามได้หลายหมวด

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายของคำลักษณนามในภาษาลาวพบว่าคำลักษณนามในภาษาลาวบางคำสามารถใช้ประกอบคำนามได้มากกว่า 1 หมวด เช่น

ໜ່ວຍ (หน่วย) เป็นคำลักษณนามที่ปรากฏร่วมกับคำนามได้ 3 หมวด คือคำนามหมวดพืช เช่น **ຖົ່ວດິນ** 1 **ໜ່ວຍ** (ถั่วลิสง 1 เม็ด) **ໝາກໂມ** 1 **ໜ່ວຍ** (แตงโม 1 ลูก) หมวดธรรมชาติ เช่น **ເດ້ືອ1 ໜ່ວຍ** (ดวงจันทร์ 1 ดวง) **ດາວຕົກ** 1 **ໜ່ວຍ** (ดาวตก 1 ดวง) และหมวดสิ่งของ เช่น **ໝ້ໍຂາງ** 1 **ໜ່ວຍ** (กระทะ 1 ใบ) **ບາລິກາ** 1 **ໜ່ວຍ** (นาฬิกา 1 เรือน) เป็นที่น่าสังเกตว่าคำลักษณนาม **ໜ່ວຍ** มักใช้กับคำนามที่มีลักษณะกลม

ກ້ານ เป็นคำลักษณนามที่ปรากฏร่วมกับคำนามได้ 2 หมวด คือคำนามหมวดพืช เช่น **ຕອງ** 1 **ກ້ານ** (ใบตอง 1 ทาง) และคำนามหมวดอุปกรณ์ เช่น **ໜີ** 1 **ກ້ານ** (หวี 1 เล่ม) **ຍ່ອງ** 1 **ກ້ານ** (ช้อน 1 คัน) เป็นที่น่าสังเกตว่าคำลักษณนาม **ກ້ານ** มักใช้กับคำนามที่มีส่วนที่ยื่นออกมาให้จับได้

ດອກ เป็นคำลักษณนามที่ปรากฏร่วมกับคำนามได้ 2 หมวด คือคำนามหมวดพืช เช่น **ເຫັດ** 1 **ດອກ** (เห็ด 1 ดอก) **ຈອກ** 1 **ດອກ** (จอก (พืชน้ำที่มีใบคล้ายหูหนู) 1 ดอก) และคำนามหมวดอุปกรณ์ เช่น **ຕະປູ** 1 **ດອກ** (ตะปู 1 ดอก/ตัว) เป็นที่น่าสังเกตว่าคำลักษณนาม **ດອກ** มักใช้กับคำนามที่มีส่วนใดส่วนหนึ่งมีลักษณะเป็นดวงหรือดอก

ອົງ เป็นคำลักษณนามที่ปรากฏร่วมกับคำนามได้ 2 หมวด คือ คำนามหมวดมนุษย์ เช่น **ພະພຸດທະເຈົ້າ** 1 **ອົງ** (พระพุทธเจ้า 1 องค์) **ເນນ** 1 **ອົງ** (เณร 1 รูป) และคำนามหมวดอมนุษย์ เช่น **ຄຸດ** 1 **ອົງ** (ครุฑ 1 ตัว) **ນາກ** 1 **ອົງ** (พญานาค

1 ตัว) เป็นที่น่าสังเกตว่าคำลักษณนาม ອົງ มักใช้กับคำนามที่คนลาวยกย่องนับถือ แม้ว่าสิ่งนั้นจะไม่ใช่มนุษย์ก็ตาม

ຄົນ เป็นคำลักษณนามที่ปรากฏร่วมกับคำนามได้ 2 หมวด คือ คำนามหมวดมนุษย์ เช่น **ຄົນໃຊ້** 1 **ຄົນ** (คนใช้ 1 คน) และคำนามหมวดอมนุษย์ เช่น **ນາງຟ້າ** 1 **ຄົນ** (นางฟ้า 1 องค์) **ຜີກະສື** 1 **ຄົນ** (ผีกระสือ 1 ตัว/ตน) เป็นที่น่าสังเกตว่าคำลักษณนาม **ຄົນ** ในภาษาลาวสามารถใช้ได้กับคำนามที่เป็นมนุษย์และอมนุษย์ ในขณะที่ภาษาไทยจะมีคำลักษณนามประกอบคำนามหมวดมนุษย์และอมนุษย์ที่แตกต่างกัน

2. คำลักษณนามในภาษาลาวบางคำเป็นคำลักษณนามซ้ำคำนาม

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายของคำลักษณนามในภาษาลาวพบว่าคำลักษณนามในภาษาลาวบางคำเป็นการซ้ำคำนาม จะมีวิธีการเลือกใช้ 2 ลักษณะ คือ คำลักษณนามที่ซ้ำคำนามทั้งคำ เช่น **ຈານ** 1 **ຈານ** (จาน 1 ใบ/ลูก) **ເຂື່ອນ** 1 **ເຂື່ອນ** (เขื่อน 1 เขื่อน) **ຖ້ຳ** 1 **ຖ້ຳ** (ถ้ำ 1 ถ้ำ) และคำลักษณนามที่ซ้ำคำนามบางส่วน เช่น **ກະດຸມ** 1 **ດຸມ** (กระดุม 1 เม็ด) **ຕໍ່ໄມ້** 1 **ຕໍ** (ตอไม้ 1 ตอ) ลักษณะการใช้คำลักษณนามซ้ำคำนามดังกล่าวมีความคล้ายคลึงกับการใช้คำลักษณนามในภาษาไทย เช่น กรง 1 <u>กรง</u> ด่าน 1 <u>ด่าน</u> โถส้วม 1 <u>โถ</u> ดอกไม้ 1 <u>ดอก</u>

3. คำลักษณนามในภาษาลาวแตกต่างกับคำลักษณนามในภาษาไทย

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายของคำลักษณนามในภาษาลาวพบการใช้คำลักษณนามที่แตกต่างกับภาษาไทยดังจะอธิบายต่อไปนี้

3.1 คำลักษณนามที่ใช้กับคำนามที่เป็นของมีคม

ผู้เขียนพบว่าในภาษาลาวและภาษาไทยมีวิธีการใช้คำลักษณนามกับคำนามที่เป็นของมีคมต่างกัน กล่าวคือในภาษาลาวจะใช้คำลักษณนาม **ດອງ** แต่ในภาษาไทยจะใช้คำว่า <u>เล่ม</u>

คำ	ภาษาลาว	ภาษาไทย
มีด	ถอๅ	เล่ม
กรรไกร		
เข็ม		
ขวาน		

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบคำลักษณนามที่ประกอบคำนามของมีคมในภาษาลาวและภาษาไทย

จากตารางจะเห็นว่าในภาษาลาวใช้คำลักษณนาม ถอๅ ประกอบคำนามที่เป็นของมีคม ซึ่งแตกต่างจากภาษาไทยเนื่องจากคำว่า ดวง ในภาษาไทยจะใช้ประกอบกับคำนามที่มีลักษณะเป็นรูปกลมๆ หรือเป็นวงๆ แต่จะใช้คำว่า เล่ม กับสิ่งของที่มีลักษณะยาวเรียวอย่างมีด เช่น เข็ม ลักษณะการใช้คำลักษณนามที่แตกต่างกันเช่นนี้ทำให้เห็นโลกทัศน์ของคนลาวในการจำแนกประเภทคำนามที่เป็นของมีคมที่แตกต่างจากคนไทยอย่างน่าสนใจ

การใช้คำลักษณนาม ถอๅ กับของมีคมในภาษาลาวเหมือนกับการใช้คำลักษณนามในภาษาไทยถิ่นอีสานดังที่บุญเหลือ ใจมโน (2551, น. 114–120) ได้ศึกษาเปรียบเทียบคำลักษณนามในภาษาไทย 4 ถิ่น พบว่าในภาษาไทยถิ่นอีสานใช้คำว่า ดวง เช่นเดียวกับภาษาลาว เช่น มีด 1 ดวง เข็ม 1 ดวง ขวาน 1 ดวง

3.2 คำลักษณนามในภาษาลาวใช้แบบไม่เฉพาะเจาะจงกับคำนาม แต่ในภาษาไทยใช้คำลักษณนามแบบเฉพาะเจาะจงกับคำนามบางคำ

ผู้เขียนพบว่าคำนามในภาษาลาวหลายคำสามารถใช้กับคำลักษณนามคำเดียวกันได้ แต่ในภาษาไทยมีการจำแนกคำนามที่ปรากฏร่วมกับคำลักษณนามที่เฉพาะเจาะจงมากกว่าดังตาราง

คำ	ภาษาลาว	ภาษาไทย
จอบ	ອັນ	เล่ม
กระด้ง		ใบ
เบ็ด		ตัว
หีบ		ลูก, ใบ

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบคำลักษณนามภาษาลาวที่ใช้ประกอบคำนามได้มากกว่าภาษาไทย

จากตารางจะเห็นว่าในภาษาลาวใช้คำลักษณนาม **ອັນ** ประกอบคำนามได้หลากหลาย แต่ในภาษาไทยมีคำลักษณนามเฉพาะเจาะจงสำหรับคำนามแต่ละคำ ทำให้เห็นว่าในภาษาลาวยังไม่มีการใช้คำลักษณนามที่ซับซ้อนมากนัก ผู้ใช้ภาษาลาวสามารถใช้คำลักษณนามทั่วไปกับคำนามได้หลายคำ

3.3 คำลักษณนามที่ใช้ประกอบคำนามหมวดมนุษย์และอมนุษย์ในภาษาลาวที่แตกต่างจากภาษาไทยดังตาราง

คำ	ภาษาลาว	ภาษาไทย
ครุฑ	ອົງ	ตัว
พญานาค		

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบคำลักษณนามภาษาลาวที่ใช้ประกอบคำนามหมวดมนุษย์และอมนุษย์

จากตารางจะเห็นว่าในภาษาลาวใช้คำลักษณนาม **ອົງ** ประกอบคำนามครุฑและพญานาค แต่ในภาษาไทยใช้คำลักษณนาม ตัว ประกอบคำนามครุฑและพญานาค เนื่องจากคนไทยอาจมองว่าครุฑและพญานาคเป็นสัตว์จึงใช้ลักษณนาม

เช่นเดียวกับสัตว์ ลักษณะการใช้คำลักษณนามที่แตกต่างกันนี้สะท้อนให้เห็นโลกทัศน์ของคนลาวที่ยกย่องนับถือครูฑและพญานาคว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ควรเคารพนับถือเช่นเดียวกับพระพุทธเจ้า นักบวช สามเณร แต่คนไทยมีโลกทัศน์จำแนกคำนามที่ไม่ใช่มนุษย์ว่าเป็นสัตว์ จึงมีคำลักษณนามประกอบคำนามอมนุษย์ เช่น กระสือ ผี กระหัง ว่า ตัว เช่นเดียวกับครุฑและพญานาค

บทสรุป

จากการศึกษาคำลักษณนามในภาษาลาวแขวงหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวนี้พบคำลักษณนามจำนวน 81 คำ สามารถจำแนกประเภทคำนามได้ 8 หมวด ผลการศึกษาครั้งนี้ทำให้เห็นความคล้ายคลึงและความแตกต่างจากการศึกษาที่ผ่านมาอย่างน่าสนใจหลายประการ ได้แก่ 1) โครงสร้างไวยากรณ์ของคำลักษณนามจะปรากฏร่วมกับคำนามและคำบอกจำนวน โดยมีโครงสร้างคือ คำนาม + คำบอกจำนวน + คำลักษณนาม ซึ่งสอดคล้องกับเอนฟิลด์ (Enfield, 2004) ที่กล่าวถึงโครงสร้างคำลักษณนามว่าต้องปรากฏหลังคำบอกจำนวน 2) คำลักษณนามในภาษาลาวบางคำเป็นคำลักษณนามซ้ำคำนาม สอดคล้องกับเอนฟิลด์ (Enfield, 2004) ที่กล่าวว่าคำลักษณนามในภาษาลาวหลายคำไม่มีคำลักษณนามจำนวนนับ ผู้บอกภาษาลาวจะใช้คำลักษณนามซ้ำคำนาม เช่น /^{3}uuk ^{2}gnah ^{2}pis ^{2}gnah ^{1}ṫeh ^{0}is/ ‘I’m going to make ten nests (for the chickens)’ จากตัวอย่างจะเห็นการใช้คำลักษณนาม ^{2}gnah ซ้ำกับคำนาม ^{2}gnah ซึ่งลักษณะดังกล่าวก็ปรากฏในภาษาไทยด้วยเช่นกัน เช่น เด็กคนนี้มีผมแกละ 1 แกละ 3) การใช้คำลักษณนามภาษาลาวบางคำแตกต่างจากภาษาไทยถิ่นอีสาน คือ ในภาษาลาวใช้คำลักษณนามคำเดียว แต่ในภาษาไทยถิ่นอีสานสามารถใช้คำลักษณนามได้หลายคำ สอดคล้องกับการศึกษาของเหรียญทอง ชำนาญรบ (2540) ที่กล่าวว่าคนอีสานจะใช้คำลักษณนามว่า หน่วย ฟอง ใบ ไข่ ปรากฏร่วมกับคำนามว่า “ไข่” เช่น เช่น ไข่ 1 หน่วย ไข่ 1 ฟอง ไข่ 1 ใบ ไข่ 1 ไข่ แต่การศึกษานี้พบว่าผู้บอกภาษาลาวใช้คำลักษณนามว่า **ໜ່ວຍ** (หน่วย) เพียงคำเดียว

เช่น ไฮ่ 1 **ฆ่อย** (หน่วย) การศึกษานี้จึงทำให้เข้าใจการใช้คำลักษณนามในภาษาลาวได้ดียิ่งขึ้น แม้ว่าคำลักษณนามบางคำจะแตกต่างจากภาษาไทย อีกทั้งการศึกษานี้ยังทำให้เห็นโลกทัศน์ของคนลาวที่เหมือนและแตกต่างกับคนไทยอันเป็นลักษณะร่วมและลักษณะที่แตกต่างกันของภาษาลาวและภาษาไทยอีกด้วย

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

นววรรณ พันธุเมธา. (2551). *ไวยากรณ์ไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะอักษรศาสตร์, โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ.

นิรมล อวยพร. (2545). *คำลักษณนามในภาษาไทยถิ่นโคราชที่พูดในตำบลโป่งแดง อำเภอทะเลสอ จังหวัดนครราชสีมา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ประยุกต์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

บุญเหลือ ใจมโน. (2551). *การเปรียบเทียบคำลักษณนามในภาษาไทย 4 ถิ่น (รายงานการวิจัย)*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เพียรศิริ วงศ์วิภานนท์. (2525). *เอกสารประกอบคำสอนและแบบฝึกหัดปฏิบัติชุดวิชาภาษาไทย 3 หน่วยที่ 13*. นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

———. (2542) *เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย 3 หน่วยที่ 7–15*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เรณู ไชยขันธ์. (2541). *คำลักษณนามในภาษาไทยถิ่นใต้ จังหวัดนครศรีธรรมราช*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาเอกภาษาไทย). มหาวิทยาลัยทักษิณ, สงขลา.

วริษา โอสถานนท์. (2559). *ฝึกทักษะภาษาลาวเวียงจันทน์* (ปรับปรุงครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมทรง บุรุษพัฒน์ และ Zhou Guoyan. (2552). *การเปรียบเทียบคำลักษณนามในภาษาตระกูลไท-กะได*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.

สุริยา รัตนกุล. (2537). *นานาภาษาในเอเชียอาคเนย์ ภาคที่ 1 ภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติกและตระกูลจีน-ทิเบต*. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท, มหาวิทยาลัยมหิดล.

เหรียญทอง ชำนาญรบ. (2540). *คำลักษณนามภาษาอีสาน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

ภาษาอังกฤษ

Bartz, R.K. & A.V.N Diller. (1985). *Classifiers and Standardisation: Some South and South-East Asian Comparisons*. Papers in SEA Linguistics No. 9: Pacific Linguistics. A-67

Enfield, N.J. (2004). Nominal classification in Lao: a sketch. *Sprachtypol*. Univ Forch (STUF), Berlin 57. 2/3: 117–143.

Nida, Eugene Albert. (1975). *Componential analysis of meaning: an introduction to semantic structures*. The Hague: Mouton.

Sirisuda Thongchalerm. (2008). *A comparison of classifier usage among three generations in Thai dialect of Ubon Ratchathani*. (Master of Arts Linguistics): Mahidol university.